MEHMET EROĞLU • **Edebi Aforizmalar**

MEHMET EROĞLU 1948'de İzmir'de doğdu. 1971 yılında ODTÜ'den mezun oldu. Aynı dönemde, 12 Mart Darbesi ardından kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi'nce altı yıl hapse mahkûm edildi. 1974 yılındaki genel aftan sonra yazmaya başladı. İlk romanı *Issızlığın Ortası*, 1979 Milliyet Roman Ödülü'nü kazanmasına karşın 12 Eylül sıkıyönetim döneminde solcu ve antimilitarist unsurlar taşıdığı gerekçesiyle yayımlanamadı. Romanları ancak 1984 yılından itibaren basılabildi. Milliyet Roman Ödülü'nün ardından Madaralı Roman Ödülü ve Orhan Kemal Roman Armağanı'nı da kazanan *Issızlığın Ortası* ve *Geç Kalmış Ölü*'yü sırasıyla, *Yarım Kalan Yürüyüş* (1986), *Adını Unutan Adam* (1989), *Yürek Sürgünü* (1994) adlı romanlar izledi. Mehmet Eroğlu 1994-2000 yılları arasında senaryo yazımı ve müzik çalışmaları nedeniyle romana ara verdi. Bu dönemin ardından *Yüz: 1981* (2000), *Zamanın Manzarası* (2002), *Kusma Kulübü* (2004), *Düş Kırgınları* (2005), *Belleğin Kış Uykusu* (2006) yayımlandı. Fay Kırığı Üçlemesi'nin ilk kitabı *Mehmet* 2009, ikinci kitap *Emine* 2011 yılında, son kitap *Rojin* ise 2013 yılında yayımlandı. Eroğlu'nun ayrıca öğrencileri tarafından kitaplarından seçilmiş *Edebi Aforizmalar* adlı bir kitabı daha vardır. Yazarın son kitabı *9,75 Santimetrekare* 2014 yılında yayımlanmıştır.

Mehmet Eroğlu'nun senaryo çalışmaları, televizyon için yazdığı dizilerin (*Sızı*, *Issızlığın Ortası*, *Tutku*) yanı sıra, 1996 yılında İstanbul Film Festivali'nde En İyi Türk Filmi ve FIPRESCI (Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Federasyonu) ödüllerini kazanan *80. Adım* ve 1997 Antalya Altın Portakal Jüri Özel Ödülü ile 1997 Adana Altın Koza En İyi 3. Film Ödülü'nü kazanan *Solgun Bir Sarı Gül* gibi sinema filmi senaryolarını da içermektedir.

agorakitaplığı, 2010 (1 baskı)

İletişim Yayınları 2340 • Çağdaş Türkçe Edebiyat Dizisi 392
ISBN-13: 978-975-05-2001-3
© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR Levent Cantek
DİZİ KAPAK TASARIMI Suat Aysu
KAPAK Deniz Karagül
KAPAK FOTOĞRAFI Ümit Yüksel Bal
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Onat Özlü
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MEHMET EROĞLU

Edebi Aforizmalar

iletişim

Shakespeare ve Hugo her konuyu tükettiler.
Günahta bile özgün olunamaz artık. Anlatılmamış hiçbir
duygu kalmadı; olağanüstü tanımlamaların dışında...

OSCAR WILDE, Padua Düşesi üstüne konuşmasından.

İÇİNDEKİLER

Gerekli Bir Açıklama ... 9

İkinci Baskı İçin ... 13

Tez Hocası Hakkında ... 15

Yazmak, Tıpkı Aşk Gibi, Öğretilemez Ama Öğrenilir...
Söyleşi: LEVENT CANTEK ... 19

YAZMAK'LA BAŞLAMAK ... 91

EDEBİYAT-SANAT ... 97

İNSAN ... 109

HAYAT ... 119

AŞK'LA DEVAM ETMEK ... 125

GÜZELLİK ... 133

KADIN VE ERKEK ... 137

CİNSELLİK ... 145

TESPİTLER ... 151

TANRI'YLA KARŞILAŞMAK ... 169

ÖLÜM ... 179

ACI 187
İKİNCİ HAYAT 193
TOPLUM VE POLİTİKA 197
CESARET-KORKU-SAVAŞ 211
ÖZGÜRLÜK-BELLEK-VİCDAN 221
DENİZ-YOLCULUK-İÇKİ 225
TESPİTLER 231
SEVGİ 247
ERDEM-İYİLİK-KÖTÜLÜK-DOSTLUK 253
KİŞİLİK 261
GENÇLİK-YAŞLILIK 271
MUTLULUK-YALNIZLIK-EVLİLİK 277
YAZAR'LA BİTİRMEK 285
YİNE İNSAN 293
YİNE KADIN VE ERKEK 303
VE YİNE AŞK 309

Gerekli Bir Açıklama

Belki sizde de öyle oluyordur: Elime aldığım her kitap bende belirgin, tanımlanabilir bir duygu uyandırır. Mesela ne zaman Conrad'ın bir romanına dokunsam –kendimi Uzak Doğu'da, Hint Okyanusu'nda hissetmekten öte– güçlü, önlenemez bir itiraf duygusuyla ürperirim. Malraux'la gençliğimden beri tadını bir an için bile unutmadığım serüven duygusu her akşamüstü tekrar esen imbat gibi yenilenir; Dostoyevski'yleyse koyu ama haz veren bir hüzün kaplar benliğimi.

Elinizde tuttuğunuz özlü sözler derlemesinin bendeki duygu karşılığının kararsızlık olduğunu söyleyebilirim. Her satırının bana ait olmasına karşın benim yazmadığım, hazırlamadığım, başkalarının seçkileriyle oluşmuş bir kitap olmasından belki de. Tabii bir de bu kitabın öğrencilerim tarafından bana verilen bir armağan mı, yoksa yıllardır sürdürdüğüm edebiyat seminerlerini devam ettirmem için hayranlıkla sarmalanmış zarif bir rüşvet mi olduğunu hâlâ çözememiş olmam da neden olabilir bu kararsızlığa.

Romanlarımdaki aforizma niteliğinde olduğu söylenen cümlelerimi derleme fikri, üç yıl önce, yaklaşık dokuz dönem üst üste seminerlerime katılan bir grup öğrenciye artık yollarımızı ayırmamızın zamanı geldiğini söylemeye hazırlandığım derste ortaya çıktı. Her zaman sınıfın sözcülüğünü üstlenen Şule, niyetimi sezmiş gibi –belki de sezmişti–, birdenbire bir grup arkadaşıyla romanlarımı taramaya, altını çizdikleri satırları derleyerek bana armağan etmeye karar verdiklerini açıklayıverdi.

Önerinin beni şaşırttığını, hatta gafil avladığını söylemeliyim. Onları geri çevirmek ve 'hadi, artık gidin' demek zordu. Yine de hemen evet demedim, biraz nazlandım. Sonunda Şule ve sınıfla üç aylık son bir seminer süresi üzerinde anlaşmaya vardık. Doğrusunu söylemem gerekirse, kararımı etkileyen unsur bana sunulan bu değerli armağan değil, karşımdaki, hemen hemen hepsi birer yetişkin olan edebiyatsever öğrencilerimin derslerin devamına yönelik tutkulu istekleri oldu. Açıkçası o gün her birinin on romanı tek tek okuyarak aforizma avına çıkacağını, sonra bu çalışmaların bir yerde toplanacağını, kategorilere ayrılacağını, en önemlisi ortak bir metin üzerinde mutabakat sağlayabileceklerini düşünmemiştim. Onlar vaat etmişlerdi, bense başka çalışmalardan çalacağım üç ayı onlara ayırmıştım... Seminerdeki herkesin bu karara katılıp katılmadığını ya da böyle bir karardan haberi olup olmadığını öğrenemedim ama, sonradan çalışmaya sınıftan umduğumdan daha çok kişinin omuz verdiğine şahit olduğumu itiraf etmeliyim.

Sonraki gelişmelerin de olayın ortaya çıkışı kadar şaşırttığını söylemeliyim beni. O gün sınıfta varılan mutabakat sonucunda başlayan çalışma, –daha önceki yıllarda bazı öğrencilerimin kendi inisiyatifleriyle yaptığı derlemeleri de kapsayarak– beklentimin tersine, kesintisiz olarak sürdü ve iki yılın ardından 2008 yaz başında tamamlandı. Basımının o tarihten bu yana gecikmesinin –varsa– kusuru bana ait. Yayıncımın ısrarı olmasaydı üç yıllık bir emekten sonra ortaya çıkan metne göz atmayı daha da geciktirirdim. Galiba kitabın basımının Taylan'ın önerdiği gibi, ölümümden sonraya bırakmanın daha doğru olduğunu düşünüyordum.

Son dört ayda –bu hak onda olduğundan diyelim– yazarı tarafından iyice inceltilen ve yaklaşık 1300 aforizmaya indirgenen bu kitap için eğer teşekkür etmem gerekiyorsa, buna –buraya adlarını sığdıramayacağım kadar çok sayıdaki– eski öğrencilerim ve tabii ki, Şule Şahin'le başlamalıyım. Daha önce buna benzer bazı çalışmalar olsa da projeyi başlatan ve derlemeyi bir bütün haline getiren odur. Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan karşılaştırmaları ve kontrol safhasındaki ağır yükü –üstelik de masterını bitirirken– sevgili Damla Şıkel omuzladı ve böylelikle yıllarca önce, daha on sekiz yaşındayken büyüyünce benim çömezim olacağına ilişkin verdiği sözü tutmuş oldu. Basıma hazırlanma etabında çalışmayı devralan iki yeni öğrencim, Aslı Zoral ve Müge Tataroğlu'nun adlarını da anmalıyım. Onların payına da işin en zahmetli kısmı kaldı. Aslı ve Müge'nin haftalar süren, birkaç kez başa dönerek yenile-

nen çabaları olmasaydı bu kitap asla tamamlanamazdı. Onlara çok şey borçluyuz.

Ama bu kısa açıklama Cemre Soysal ve Ülkü Karaosmanoğlu'na teşekkür etmeden bitirilemez. Cemre hiç öğrencim olmadı; o benim okurlarımdan birisi. Üstelik de başka kentte yaşıyor. Buna rağmen kitabın ortaya çıkmasına yönelik katkılarını nasıl sıralayabileceğimi bilmiyorum. Ama katkılarının en önemlisi her ayrıntıyı düşünmesidir diyebilirim. Onun sayesinde son bir yıldır hiçbir şeyi yorgun belleğimde tutmak zorunda kalmadım. Bunun ne denli büyük bir lüks olduğunu bilemezsiniz.

Ülkü'ye gelince, ilk romanımın yayınlanmasından sonra Attilâ İlhan vasıtasıyla tanıştığım kadim dostum, yaklaşık 30 yıldır yazdığım her şeyi ilk okuyan, ilk değerlendiren, beğendiği ve beğenmediği satırların altını ilk çizen okurum, eleştirmenim, bir anlamda edebiyat yoldaşımdır. Son okumayı o yaptı. Bu yüzden bu kitap onun kırmızı kaleminin ucundan doğmuştur da diyebiliriz.

MEHMET EROĞLU

İkinci Baskı İçin

Edebi Aforizmalar'ın ikinci baskısı için aforizmaları gözden geçiren, düzenleyen, *Emine*, *Rojin*, *9,75 Santimetrekare*'deki yenilerini tespit eden sevgili Füsun Iğdır ve Zişan Kürüm'e çok teşekkür ederim. Ayrıca bu baskı ilkinden farklı olarak Levent Cantek'le yapılan uzun bir konuşmayı da içeriyor.

Tez Hocası Hakkında

Mehmet Eroğlu'yla karşılaştığınızda iki seçeneğiniz vardır: Onu ya sever ya da –nefret demeyelim– ondan uzak durmaya karar verirsiniz. Boşuna aramayın, üçüncü bir yol yoktur. Ancak bu iki seçenekten hangisini seçmiş olursanız olun, O'nun bunu önemsemeyeceğini de bilmelisiniz. Zaten karşılaşır karşılaşmaz, beraberliğinizin Roma Evliliği'ne benzemesini istediğini O söyleyecektir hemen. Bilmeyenler için açıklayayım, Roma evliliklerinde aşk ve sevgi önemli değildir: Esas olan sadakattir. Evet, ne sevgi ne de hayranlık; sizden beklenen sadece derslere ve ödevlere sadakat göstermenizdir... "Birbirimizi sevmek zorunda değiliz!" Bu sözleri duyan, –farklı yaşlardaki farklı mesleklerden oluşan– edebiyatseverler, atölye çalışmalarının başladığı ilk dersin sonunda birbirlerinin yüzüne hep aynı merakla bakarlar. Bu merak, yoldaşlarını tanımak isteğinden çok, dersin ilk on dakikasının ardından zihinlerinde beliren soruların cevabını bulma çabasıdır. Herkes irkilmiştir; hatta gergindir. Ben burada ne arıyorum diyenlerin sayısının, iyi ki bu seminere katılmışım diyenlerden fazla olduğunu benden iyi kim bilebilir? İnsanlardan çok, insanlığı sevdiğini söyleyen adamın sözleri aslında başlamakta olan sancılı bir usta-çömez ilişkisinin habercisidir.

İlk karşılaşmanızın hemen başında sizi bir yay gibi geren bu adamın söylediklerini güçlendiren en belirgin şey, çoğunu yüzünde barındırdığı ciddiyetidir. Mehmet Eroğlu genellikle o kadar ciddi durur ki, bir zamanlar O'nun da bir bebek olduğu gerçeği inanılmaz gelebilir size.